

Articulus octavus.

Credo in Spiritum sanctum.

I.
*Fides in
Spiritum
sanctum
necessa-
ria.*

I. HACTENUS, quæ ad primam, et secundam sanctæ Trinitatis personam pertinebant, quantum propositi argumenti ratio postulare videbatur, exposita sunt: sequitur nunc, ut illa etiam, quæ in Symbolo de tertia persona, hoc est de spiritu sancto traduntur, explicentur. Qua in re declaranda omne studium, et diligentiam Pastores adhibebunt, cum homini Christiano non magis liceat hanc partem ignorare, vel de ea minus recte sentire, quam de aliis superioribus articulis existimandum sit. Quare Apostolus non permisit Ephesios quosdam spiritus sancti personam ignorare: a quibus cum quæsisset, an spiritum sanctum accepissent, cum illi, ne si spiritus sanctus quidem esset, se scire respondissent, statim rogavit: In quo ergo baptizati estis?¹ Quibus verbis significavit, distinctam hujus articuli notitiam fidelibus maxime necessariam esse: ex qua eum præcipue fructum capiunt, quod cum attente cogitant, se, quidquid habent, spiritus sancti munere, et beneficio consecutos esse; tum vero de seipsis modestius, et humiliter sentire, et in Dei præsidio omnem spem ponere incipiunt: qui primus homini Christiano gradus ad summam sapientiam, et felicitatem esse debet.

2.
*Spiritus
sancti
nomen
tertiam
Trinitatis
personam
designat,
quamvis
etiam
conveniat
duabus
aliis.*

2. HUIUS igitur articuli explanationem a vi, et notione, quæ hoc loco spiritus sancti vocabulo subjecta est, exordiri oportebit; nam cum illud æque de patre, et filio rectissime dicitur; (uterque enim spiritus est, et sanctus: siquidem Deum spiritum esse confitemur) deinde vero hac voce angeli etiam, et piorum animæ significantur; cavendum est, ne populus verbi ambiguitate in errorem inducatur. Quare docendum est, in hoc articulo spiritus sancti nomine tertiam Trinitatis personam intelligi, quo modo in sacris litteris tum veteris nonnumquam, tum novi testamenti frequenter accipitur; nam David precatur: Et spiritum sanctum tuum ne aufe-

¹ Act. XIX. 2.

ras a me;¹ in libro sapientiæ legimus: Sensum tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis?² et alibi: Ipse creavit illam in spiritu sancto.³ In novo vero testamento jubemur baptizari in nomine patris, et filii, et spiritus sancti;⁴ et sanctissimam virginem de spiritu sancto concepisse legimus;⁵ tum vero a sancto Joanne ad Christum mittimur, qui nos in spiritu sancto baptizat:⁶ ac plurimis præterea aliis in locis ea vox legentibus occurrit.

Verum nemo mirari debet, tertiæ personæ, quemadmodum primæ, et secundæ, proprium nomen tributum non esse; nam secunda persona ideo proprium nomen habet, et filius dicitur, quia ejus æternus a patre ortus proprie generatio vocatur, ut in superioribus articulis explicatum est. Ut igitur ortus ille, generationis nomine significatur: ita personam, quæ emanat, proprie filium appellamus, et a qua emanat, patrem. Nunc cum tertiæ personæ productioni proprium nomen impositum non sit, sed spiratio, et processio appelletur; sequitur ut etiam persona, quæ producitur, suo nomine careat. Nullum autem proprium nomen ejus emanatio habet: propterea quod nomina, quæ Deo tribuuntur, a rebus creatis mutuari cogimur: in quibus quoniam nullam aliam naturæ, et essentiæ communicandæ rationem, quam generandi virtute, agnoscimus, ob eam causam fit, ut rationem, qua seipsum totum Deus vi amoris communicat, proprio vocabulo exprimere non possimus. Quare communi spiritus sancti nomine tertia persona appellata est; quod quidem illi maxime convenire ex eo intelligimus, quia spiritali vitam in nos infundit, ac sine ejus sanctissimi numinis afflatu nihil æterna vita dignum efficere possumus.

VERUM explicata vocabuli significatione, docendus in primis erit populus, spiritum sanctum æque ac patrem et filium Deum esse, eidem æqualem, æque omnipotentem, æternum, et infinitæ perfectionis, summum bonum, ac sapientissimum, ejusdemque cum patre, et filio naturæ. Quod quidem illius vocis, *in*, cum dicimus, credo in spiritum sanctum, proprietatis

3.
Cur proprio nomine careat tertia Trinitatis persona.

4.
Spiritus sanctus Deus, æqualis Patri et Filio.

¹ Psalm. L. 13. — ² Sap. IX. 17. — ³ Eccl. I. 9. — ⁴ Matth. XXVIII. 19. — ⁵ Matth. I. 20.; Luc. I. 35. — ⁶ Joan. I. 33.

satis indicat, quæ, ad exprimendam fidei nostræ vim, singulis Trinitatis personis apposita est. Atque id etiam aperta sacrarum litterarum testimonia confirmant; nam cum sanctus Petrus in Actis apostolorum dixisset: Anania, cur tentavit Satanus cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? mox inquit: Non es mentitus hominibus, sed Deo;¹ quem prius spiritum sanctum appellaverat, eundem statim Deum vocat. Apostolus etiam ad Corinthios, quem Deum dixerat, spiritum sanctum esse interpretatur; Divisiones, inquit, operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus; deinde subjungit: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.² Præterea in Actis apostolorum, quod uni Deo prophetæ tribuunt, ille spiritui sancto adscribit; dixerat enim Isaias: Audivi vocem Domini dicentis: Quem mittam?... Et dixit: Vade, et dices populo huic..... Excæca cor populi hujus, et aures ejus aggrava: et oculos ejus claude: ne forte videat oculis suis et auribus suis audiat.³ Quæ verba cum Apostolus citaret: Bene, inquit, Spiritus sanctus locutus est per Isaiam prophetam.⁴ Deinde vero cum scriptura spiritus sancti personam cum patre, et filio conjungit, ut cum patris, et filii, et spiritus sancti nomen in baptismo adhiberi præcipit, nullus nobis de hujus mysterii veritate dubitandi locus relinquatur; nam si pater Deus est, et filius Deus; omnino fateri cogimur, etiam spiritum sanctum, qui cum eis pari honoris gradu conjungitur, Deum esse. Accedit autem, quod is, qui in nomine cujusvis rei creatæ baptizatur, nullum ex eo fructum consequi potest. Numquid in nomine Pauli, inquit, baptizati estis?⁵ ut ostenderet hoc eis nihil ad comparandam salutem profuturum esse. Cum igitur baptizemur in nomine spiritus sancti, eum esse Deum fateri oportet. Sed hunc eundem trium personarum ordinem, quo spiritus sancti divinitas comprobatur, licet animadvertere tum in epistola Joannis: Tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres unum sunt:⁶ tum ex præclaro illo sanctæ Trinitatis elogio, quo divinæ laudes et psalmi

¹ Act. V. 3. — ² 1. Cor. XII. 6. 11. — ³ Isa. VI. 8. — ⁴ Act. XXVIII. 25. — ⁵ 1. Cor. I. 13. — ⁶ 1. Joan. V. 7.

concluduntur: Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto. Postremo, quod ad eam veritatem confirmandam maxime pertinet, quæcumque Dei propria esse credimus, ea Spiritui sancto convenire sacræ litteræ testantur. Quare illi templorum honorem tribuunt, ut cum Apostolus ait: An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti?⁷ Item sanctificationem,⁸ et vivificationem;⁹ et scrutari profunda Dei;⁴ et per Prophetas loqui;⁵ et ubique esse:⁶ quæ omnia divino tantum numini tribuenda sunt.

SED illud præterea fidelibus accurate explanandum est, spiritum sanctum ita Deum esse, ut eum tertiam personam in divina natura a patre, et filio distinctam, et voluntate productam confiteri oporteat; nam, ut alia scripturarum testimonia omittantur, baptismi forma, quam Salvator noster docuit, apertissime ostendit, spiritum sanctum tertiam esse personam, quæ in divina natura per se constet, et ab aliis distincta sit.⁷ Quod etiam Apostoli verba declarant, cum inquit: Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.⁸

Idem vero multo apertius demonstrant, quæ patres in Constantinopolitano primo concilio hoc loco ad confutandam impiam Macedonii amentiam addiderunt: Et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem: qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Quod igitur spiritum sanctum **Dominum** confitentur, in eo declarant, quantum angelis antecellat; qui tamen nobilissimi spiritus a Deo conditi sunt; illos enim omnes sanctus Paulus testatur esse administratorios spiritus, in ministerium missos, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis.⁹ **Vivificantem** vero appellant, quod anima cum Deo conjuncta magis vivit, quam corpus animæ conjunctione alitur, ac sustinetur. Quoniam vero spiritui sancto sacræ litteræ hanc animæ cum Deo conjunctionem tribuunt, rectissime vivificantem Spiritum sanctum vocari perspicuum est. Jam vero quod sequitur, **Qui**

5.
Spiritus sanctus a Patre et Filio distincta persona.

6.

Spiritus sanctus cur dicitur Dominus et vivificans.

Spiritus sanctus a

¹ Cor. VI. 19. — ² 2. Thess. II. 12. — ³ Joan. VI. 64. — ⁴ 2. Cor. III. 6. — ⁵ 1. Cor. II. 10. — ⁶ Act. V. 3. — ⁷ Ps. CXXXVIII. 7. — ⁸ Matt. XXVIII. 19. — ⁹ 2. Cor. XIII. 13. — ⁹ Heb. I. 14.

*Patre et
Filio quo-
modo pro-
cedat.*

ex Patre, Filioque procedit, docendi sunt fideles spiritum sanctum a patre, et filio, tanquam ab uno principio æterna processione procedere; id enim ecclesiastica regula, a qua Christiano non licet aberrare, credendum nobis proponit, et divinarum litterarum, et conciliorum auctoritate confirmatur; nam Christus dominus, cum de spiritu sancto loqueretur, dixit: Ille me clarificabit, quia de meo accipiet.¹ Hoc idem ex eo colligitur, quod in scripturis sacris spiritus sanctus nonnumquam spiritus Christi, interdum spiritus patris appellatur: modo a patre, modo a filio mitti dicitur, ut æque a patre, et filio procedere non obscure significetur. Qui spiritum Christi non habet, inquit sanctus Paulus, hic non est ejus;² et idem spiritum Christi vocat, cum ad Galatas inquit: Misit Deus spiritum filii sui in corda vestra, clamantem: Abba, Pater.³ Apud sanctum Matthæum spiritus patris appellatur: Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri;⁴ et Dominus in cœna inquit: Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me:⁵ tum alibi eundem spiritum sanctum a patre mittendum affirmat his verbis: Quem mittet Pater in nomine meo:⁶ ex quibus verbis cum processione spiritus sancti intelligamus, perspicuum est, eundem ab utroque procedere. Hæc sunt, quæ de Spiritus sancti persona tradenda erunt.

7.
*Quidam
effectus pe-
culiariter
Spiritui
sancto at-
tribuun-
tur:*

DOCERE præterea oportebit, quosdam esse spiritus sancti admirabiles effectus, et amplissima quædam munera, quæ ab ipso, tanquam a perenni bonitatis fonte, oriri, et manare dicuntur. Quamvis enim sanctissimæ Trinitatis opera, quæ extrinsecus fiunt, tribus personis communia sint: ex iis tamen multa spiritui sancto propria tribuuntur, ut intelligamus illa in nos a Dei immensa caritate proficisci; nam cum spiritus sanctus a divina voluntate, veluti amore inflammata, procedat, perspicui potest, eos effectus, qui proprie ad spiritum sanctum referuntur, a summo erga nos Dei amore oriri. Quare ex eo consequitur, ut spiritus sanctus donum appel-

¹ Joan. XVI. 14. — ² Rom. VIII. 9. — ³ Galat. IV. 6. — ⁴ Matth. X. 20. — ⁵ Joan. XV. 26. — ⁶ Joan. XIV. 26.

letur; nam doni vocabulo significatur id, quod benigne, et gratuito, nulla spe remunerationis proposita, donatur. Ac proinde quæcumque bona, et beneficia a Deo in nos collata sunt, (quid autem habemus quod a Deo, ut inquit Apostolus, non acceperimus?)¹ ea nobis spiritus sancti concessu, et munere data esse, pio, et grato animo agnoscere debemus.

Ejus autem plures effectus sunt; nam ut mundi creationem, creatarumque rerum propagationem, et gubernationem omittamus, de quibus in primo articulo commemoravimus; vivificationem spiritui sancto proprie tribui, paulo ante demonstratum est, et Ezechielis testimonio confirmatur: Dabo, inquit, vobis spiritum, et vivetis.² Præcipuos tamen, et maxime proprios spiritus sancti effectus Propheta enumerat: Spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis, et spiritum timoris Domini:³ quæ dona spiritus sancti vocantur: interdum autem spiritus sancti nomen eis tribuitur. Quare sapienter D. Augustinus monet,⁴ animadvertendum esse, cum in sacris litteris hujus vocis spiritus sancti mentio fit, ut dijudicare possimus, tertiamne Trinitatis personam, an ejus effectus, atque operationes significet; nam hæc duo eodem intervallo distinguenda sunt, quo etiam creatorem a rebus creatis differre credimus. Atque hæc eo diligentius explicanda sunt, quod ex hisce spiritus sancti donis, Christianæ vitæ præcepta haurimus, sentireque possumus, an spiritus sanctus in nobis sit.

Verum, præ ceteris ejus amplissimis muneribus, gratia illa prædicanda est, quæ nos justos facit, signatque spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ;⁵ hæc enim mentem nostram arctissimo amoris vinculo Deo jungit: ex quo fit, ut summo pietatis studio accensi, novam vitam instituamus, ac naturæ divinæ participes effecti,⁶ filii Dei nominemur, et vere simus.⁷

10.

*præcipui
enume-
rantur.*

11.

*Gratia
justifi-
cans mu-
nus Spi-
ritus san-
cti.*

¹ 1. Cor. IV. 7. — ² Ezech. XXXVII. 6. — ³ Isa. XI. 2. — ⁴ D. Aug. lib. XV. de Trin. c. 19. — ⁵ Eph. I. 13. — ⁶ 2. Petr. I. 4. — ⁷ 1. Joan. III. 1.

satis indicat, quæ, ad exprimendam fidei nostræ vim, singulis Trinitatis personis apposita est. Atque id etiam aperta sacrarum litterarum testimonia confirmant; nam cum sanctus Petrus in Actis apostolorum dixisset: Anania, cur tentavit Satanus cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? mox inquit: Non es mentitus hominibus, sed Deo;¹ quem prius spiritum sanctum appellaverat, eundem statim Deum vocat. Apostolus etiam ad Corinthios, quem Deum dixerat, spiritum sanctum esse interpretatur; Divisiones, inquit, operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus; deinde subjungit: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.² Præterea in Actis apostolorum, quod uni Deo prophetæ tribuunt, ille spiritui sancto adscribit; dixerat enim Isaias: Audivi vocem Domini dicentis: Quem mittam?... Et dixit: Vade, et dices populo huic..... Excæca cor populi hujus, et aures ejus aggrava: et oculos ejus claude: ne forte videat oculis suis et auribus suis audiat.³ Quæ verba cum Apostolus citaret: Bene, inquit, Spiritus sanctus locutus est per Isaiam prophetam.⁴ Deinde vero cum scriptura spiritus sancti personam cum patre, et filio conjungit, ut cum patris, et filii, et spiritus sancti nomen in baptismo adhiberi præcipit, nullus nobis de hujus mysterii veritate dubitandi locus relinquatur; nam si pater Deus est, et filius Deus; omnino fateri cogimur, etiam spiritum sanctum, qui cum eis pari honoris gradu conjungitur, Deum esse. Accedit autem, quod is, qui in nomine cujusvis rei creatæ baptizatur, nullum ex eo fructum consequi potest. Numquid in nomine Pauli, inquit, baptizati estis?⁵ ut ostenderet hoc eis nihil ad comparandam salutem profuturum esse. Cum igitur baptizemur in nomine spiritus sancti, eum esse Deum fateri oportet. Sed hunc eundem trium personarum ordinem, quo spiritus sancti divinitas comprobatur, licet animadvertere tum in epistola Joannis: Tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres unum sunt:⁶ tum ex præclaro illo sanctæ Trinitatis elogio, quo divinæ laudes et psalmi

¹ Act. V. 3. — ² 1. Cor. XII. 6. 11. — ³ Isa. VI. 8. — ⁴ Act. XXVIII. 25. — ⁵ 1. Cor. I. 13. — ⁶ 1. Joan. V. 7.

concluduntur: Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto. Postremo, quod ad eam veritatem confirmandam maxime pertinet, quæcumque Dei propria esse credimus, ea Spiritui sancto convenire sacræ litteræ testantur. Quare illi templorum honorem tribuunt, ut cum Apostolus ait: An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti?⁷ Item sanctificationem,⁸ et vivificationem;⁹ et scrutari profunda Dei;⁴ et per Prophetas loqui;⁵ et ubique esse:⁶ quæ omnia divino tantum numini tribuenda sunt.

SED illud præterea fidelibus accurate explanandum est, spiritum sanctum ita Deum esse, ut eum tertiam personam in divina natura a patre, et filio distinctam, et voluntate productam confiteri oporteat; nam, ut alia scripturarum testimonia omittantur, baptismi forma, quam Salvator noster docuit, apertissime ostendit, spiritum sanctum tertiam esse personam, quæ in divina natura per se constet, et ab aliis distincta sit.⁷ Quod etiam Apostoli verba declarant, cum inquit: Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.⁸

Idem vero multo apertius demonstrant, quæ patres in Constantinopolitano primo concilio hoc loco ad confutandam impiam Macedonii amentiam addiderunt: Et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem: qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Quod igitur spiritum sanctum **Dominum** confitentur, in eo declarant, quantum angelis antecellat; qui tamen nobilissimi spiritus a Deo conditi sunt; illos enim omnes sanctus Paulus testatur esse administratorios spiritus, in ministerium missos, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis.⁹ **Vivificantem** vero appellant, quod anima cum Deo conjuncta magis vivit, quam corpus animæ conjunctione alitur, ac sustinetur. Quoniam vero spiritui sancto sacræ litteræ hanc animæ cum Deo conjunctionem tribuunt, rectissime vivificantem Spiritum sanctum vocari perspicuum est. Jam vero quod sequitur, **Qui**

5.
Spiritus sanctus a Patre et Filio distincta persona.

6.

Spiritus sanctus cur dicitur Dominus et vivificans.

Spiritus sanctus a

¹ Cor. VI. 19. — ² 2. Thess. II. 12. — ³ Joan. VI. 64. — ⁴ 2. Cor. III. 6. — ⁵ 1. Cor. II. 10. — ⁶ Act. V. 3. — ⁷ Ps. CXXXVIII. 7. — ⁸ Matt. XXVIII. 19. — ⁹ 2. Cor. XIII. 13. — ⁹ Heb. I. 14.

Patre et Filio quomodo procedat.

ex Patre, Filioque procedit, docendi sunt fideles spiritum sanctum a patre, et filio, tanquam ab uno principio æterna processione procedere; id enim ecclesiastica regula, a qua Christiano non licet aberrare, credendum nobis proponit, et divinarum litterarum, et conciliorum auctoritate confirmatur; nam Christus dominus, cum de spiritu sancto loqueretur, dixit: Ille me clarificabit, quia de meo accipiet.¹ Hoc idem ex eo colligitur, quod in scripturis sacris spiritus sanctus nonnumquam spiritus Christi, interdum spiritus patris appellatur: modo a patre, modo a filio mitti dicitur, ut æque a patre, et filio procedere non obscure significetur. Qui spiritum Christi non habet, inquit sanctus Paulus, hic non est ejus;² et idem spiritum Christi vocat, cum ad Galatas inquit: Misit Deus spiritum filii sui in corda vestra, clamantem: Abba, Pater.³ Apud sanctum Matthæum spiritus patris appellatur: Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri;⁴ et Dominus in cœna inquit: Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me:⁵ tum alibi eundem spiritum sanctum a patre mittendum affirmat his verbis: Quem mittet Pater in nomine meo:⁶ ex quibus verbis cum processionem spiritus sancti intelligamus, perspicuum est, eundem ab utroque procedere. Hæc sunt, quæ de Spiritus sancti persona tradenda erunt.

7.
Quidam effectus peculiariter Spiritui sancto attribuantur:

DOCERE præterea oportebit, quosdam esse spiritus sancti admirabiles effectus, et amplissima quædam munera, quæ ab ipso, tanquam a perenni bonitatis fonte, oriri, et manare dicuntur. Quamvis enim sanctissimæ Trinitatis opera, quæ extrinsecus fiunt, tribus personis communia sint: ex iis tamen multa spiritui sancto propria tribuuntur, ut intelligamus illa in nos a Dei immensa caritate proficisci; nam cum spiritus sanctus a divina voluntate, veluti amore inflammata, procedat, perspicui potest, eos effectus, qui proprie ad spiritum sanctum referuntur, a summo erga nos Dei amore oriri. Quare ex eo consequitur, ut spiritus sanctus donum appel-

¹ Joan. XVI. 14. — ² Rom. VIII. 9. — ³ Galat. IV. 6. — ⁴ Matth. X. 20. — ⁵ Joan. XV. 26. — ⁶ Joan. XIV. 26.

letur; nam doni vocabulo significatur id, quod benigne, et gratuito, nulla spe remunerationis proposita, donatur. Ac proinde quæcumque bona, et beneficia a Deo in nos collata sunt, (quid autem habemus quod a Deo, ut inquit Apostolus, non acceperimus?)¹ ea nobis spiritus sancti concessu, et munere data esse, pio, et grato animo agnoscere debemus.

Ejus autem plures effectus sunt; nam ut mundi creationem, creatarumque rerum propagationem, et gubernationem omittamus, de quibus in primo articulo commemoravimus; vivificationem spiritui sancto proprie tribui, paulo ante demonstratum est, et Ezechielis testimonio confirmatur: Dabo, inquit, vobis spiritum, et vivetis.² Præcipuos tamen, et maxime proprios spiritus sancti effectus Propheta enumerat: Spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis, et spiritum timoris Domini:³ quæ dona spiritus sancti vocantur: interdum autem spiritus sancti nomen eis tribuitur. Quare sapienter D. Augustinus monet,⁴ animadvertendum esse, cum in sacris litteris hujus vocis spiritus sancti mentio fit, ut dijudicare possimus, tertiamne Trinitatis personam, an ejus effectus, atque operationes significet; nam hæc duo eodem intervallo distinguenda sunt, quo etiam creatorem a rebus creatis differre credimus. Atque hæc eo diligentius explicanda sunt, quod ex hisce spiritus sancti donis, Christianæ vitæ præcepta haurimus, sentireque possumus, an spiritus sanctus in nobis sit.

Verum, præ ceteris ejus amplissimis muneribus, gratia illa prædicanda est, quæ nos justos facit, signatque spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ;⁵ hæc enim mentem nostram arctissimo amoris vinculo Deo jungit: ex quo fit, ut summo pietatis studio accensi, novam vitam instituamus, ac naturæ divinæ participes effecti,⁶ filii Dei nominemur, et vere simus.⁷

¹ 1. Cor. IV. 7. — ² Ezech. XXXVII. 6. — ³ Isa. XI. 2. — ⁴ D. Aug. lib. XV. de Trin. c. 19. — ⁵ Eph. I. 13. — ⁶ 2. Petr. I. 4. — ⁷ 1. Joan. III. 1.

10.

Præcipui enumerantur.

11.

Gratia justificans munus Spiritus sancti.